

bopæl skal hemmeligholdes for tiltalte. Det er en betingelse for hemmeligholdelse, at det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, at tiltalte kender vidnets identitet, og herudover at afgørende hensyn til vidnet gør hemmeligholdelse påkrævet. Retten kan i forbindelse hermed yderligere bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet under vidnets forklaring, hvis der er grund til at tro, at tiltalte eller dennes nærmeste ellers vil blive udsat for alvorlig fare.

1.3. Rettens beslutning om anonym vidneførsel vil i høj grad have undtagelsens karakter. Således indebærer kravet om, at afgørende hensyn til vidnet gør hemmeligholdelse af vidnets identitet påkrævet, at det navnlig vil være i visse sager om grov og mere organiseret kriminalitet, herunder bandekriminalitet, at den foreslåede bestemmelse vil kunne tænkes anvendt.

De foreslåede regler indebærer ikke nogen begrænsning i tiltaltes adgang til at få kendskab til de vidneforklaringer, som afgives i sagen mod tiltalte. Der sker således ingen ændring i den gældende bestemmelse om, at tiltalte har et ubetinget krav på at få kendskab til indholdet af de vidneforklaringer, der er afgivet i tiltaltes fravær. Efter forslaget er det alene kendskab til vidnets identitet, der kan forholdes tiltalte.

Som anført er det endvidere en betingelse, at anonym vidneførsel vil være uden betydning for tiltaltes forsvar. De foreslåede regler vil derfor kunne anvendes, hvor der er tale om såkaldte tilfældige vidner, dvs. personer, som tiltalte ikke kender i forvejen, og som ved en ren tilfældighed overværer eller bliver offer for en forbrydelse. I disse tilfælde vil det nemlig kun helt undtagelsesvis have betydning for tiltaltes forsvar at kende den pågældende persons identitet.

Rettens beslutning om hemmeligholdelse af et vidnes identitet berører efter forslaget ikke forsvarerens ret til at overvære vidnets forklaring samt stille spørgsmål til vidnet og til at få fuldt kendskab til vidnets identitet.

Endelig foreslås det som en yderligere retssikkerhedsgaranti, at rettens afgørelse om hemmeligholdelse af et vidnes identitet kan kæres også under domsforhandlingen.

2. Gældende ret

2.1. Vidnepligt

I almindelighed har et vidne pligt til at afgive vidneforklaring i retten, jf. retsplejelovens § 168, og nægter vidnet at afgive forklaring, har retten efter retsplejelovens § 178 mulighed for at benytte forskellige

tvangsmidler med henblik på at formå vidnet til at afgive forklaring.

Reglerne om vidnepligt modificeres bl.a. af vidnefritagelsesreglen i retsplejelovens § 171, hvorefter der i visse nærmere angivne tilfælde ikke foreligger vidnepligt på grund af hensyn til vidnet. Det bestemmes således i retsplejelovens § 171, stk. 2, at der ikke består vidnepligt, hvis forklaringen antages at ville udsætte vidnet selv for straf eller tab af velfærd (nr. 1), udsætte vidnets nærmeste for straf eller tab af velfærd (nr. 2) eller påføre vidnet selv eller vidnets nærmeste anden væsentlig skade (nr. 3).

»Tab af velfærd« er i praksis blevet forstået som også omfattende fysisk overlast. Et vidne vil således bl.a. kunne være vidnefritaget, hvis en tiltalt i en straffesag eller eventuelt andre har fremsat trusler om repressalier i form af fysiske overgreb på vidnet selv eller vidnets nærmeste med det formål at hindre vidnet i at afgive vidneforklaring.

Den under nr. 1 nævnte vidnefritagelsesgrund giver vidnet en undtagelsesfri ret til at nægte at afgive forklaring. I de under nr. 2-3 nævnte tilfælde kan retten på trods af vidnefritagelsesgrunden pålægge vidnet at afgive forklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettiggere dertil, jf. retsplejelovens § 171, stk. 3. Vælger vidnet trods en foreliggende vidnefritagelsesgrund at afgive forklaring, eller pålægger retten vidnet at afgive forklaring i medfør af retsplejelovens § 171, stk. 3, skal retten påse, at der tages særligt hensyn til vidnet, jf. retsplejelovens § 173, stk. 2. Der kan i dette øjemed bl.a. træffes bestemmelse om dørlukning under forklaringen eller nedlægges forbud mod offentlig gengivelse af forklaringen.

2.2. Den strafferetlige beskyttelse af vidner

En særlig strafferetlig beskyttelse af vidner følger af straffelovens § 123. Efter denne bestemmelse straffes den, som med trussel om vold forulemper, eller som med vold, ulovlig tvang efter straffelovens § 260, trusler efter § 266 eller på anden måde begår en strafbar handling mod en person, dennes nærmeste eller andre med tilknytning til denne i anledning af personens forventede eller allerede afgivne forklaring til politiet eller i retten.

Der er tale om handlinger, der også er strafbare, når de begås over for andre end vidner. Bestemmelsen i straffelovens § 123 har imidlertid en strafferamme på indtil 6 års fængsel og giver dermed en kvalificeret strafferetlig beskyttelse i tilfælde, hvor der er tale om vold, trusler om vold mv. mod et vidne eller vidnets